

Téli esték

A gitár metamorfózisa

Varázshangszer. Mióta is már? A hatvanas évek elejéről-közepéről való a máig oly eleven emlék: állunk a külvárosi utcasarkon, mindenki a csodálatos zeneszerzőt figyelve megdöbbentően (közben a fene eszi, hogy nem az övé, hogy neki nincs és egyelőre nem ismeri a kezelést csínját-bínját), a szűkített akkordok meg némi szóló-cincogtatás a levegőben, de persze ki ne ismerne a Nagy Egvüttes slágerait: *Egy nehéz nap éjszakája*, *És én szeretem őt*, *Magas, karesú lány*... és a többi. A „dobozos változatot” hamarosan felváltja az „igazi”, a „korszerű”, pénz kuporgatunk, sórról, mozi-ról vonjuk el a forintokat, hogy meglegyen az elektromos, lehetőleg két pick-up-pel, vezetékkel és kétesatornás EAG-erősítővel... Az örület, úgy tűnik, végtelen és partatlan. Mert lám volt ez, járvány, a zene először megismert, 14-15 éves korban mindent fölforgató ragálya. S mindennek egyetlen eszköze, nagy-nagy varázshangszere létezett csupán: *a gitár, a gitár, és újra csak a gitár.*

Jó másfél évtized múltán persze józanul hihetnénk: nem az ma már a gitár, mint egykoron volt. Miként a beat-zene sem, sem a szórakozóhelyek, sem az itálók. Sem a nők...

— Tévédés. A gitár iránt változatlanul nagy az érdeklődés. Varázsa a régi, még mindig divatos hangszer — mondja *Varga György*, a Liszt Ferenc Zeneközpont fiatal tanára, egyben a KISZÖV-klubban működő komolyzenei gitárklub vezetője.

— Nem egészen. A zeneiskolában megoldhatatlan, hogy a gitárosok egymással érdemben tanácskozzanak, tapasztalatokat cseréljenek. Ráadásul itt vannak az amatőrök, akik közül néhány komoly eséllyel pályázhat profinak is. Legföljebb egyfajta közvetett továbbképzésről lehetne beszélni. Egyébként elég vegyes a társaság, 14-15 éves-től 30-ig. Egy éve alakult a klub, idén januártól lett „véglegesített”, olyan rendszerben működik minden héten pénteken, hogy egy koncert után (legutóbb *Tokos Zoltán*, a debreceni Zeneművészeti Főiskola művésztanára, a londoni Segovia-verseny díjazottja, adott hangversenyt) közös beszélgetésen vitatjuk meg a technikai részleteket, a szakmai tanulságokat. Egy-egy tagunk afféle mini-bemutatót is tart, elmondja, hogyan gondolta felépíteni a kompozíciót, gyakran mindent elméleti előadások szintjén.

— *Miket játszanak?*

— Elsősorban etűdöket, de *Bachot*, *TeDESCO*t is. De persze — csak komolyzenét.

— *És így is népszerű?*

— Ma már jóval igényesebb a „gitár-örület”. Persze, sokan eleinte nem ismerik, mi is valójában a komolyzenében a gitározás, az egyik *Ki nyer ma?* adásban egy képzett, értelmes nő például egy *Vivaldi*-mű hallatán nem ismerte föl, hogy azt gitáron adták elő. Viszont ha már egyszer komolyan megismerkedett valaki a klasszikus gitárzenével, rajongója lesz, tanúsíthatom. Sajnos, az érdeklődés nincs arányban a bolti ellátottsággal. Klasszikus gitárokból alig van választék, ami van, elérhetetlenül drága. Nylon-húrokra volna szükségünk. Szintén nehéz ügy...

— *Mint egykori amatőr, és csak (az is kizárólag alkalmi) könnyűzene-gitáros, tanúsíthatom: nagyon így van. Annnyira, hogy az igencsak kelendő és nem is olyan drága vörösréz-húrok sem igen kaphatók Szegeden...*

— *Van hasonló gitárklub az országban?*

— Nincs. Budapest volt de már az is megszűnt. Ez inkább szerencse. Bajáról, de most már Pestről is jönnek érdeklődők, a jövőben házi gitárversenyeket szervezünk, budapesti növendékek koncerteznek nálunk februárban, előadás lesz a barokk muzsikáról, neves előadók ígérték részvételüket. Közös ellátogatunk a zeneakadémia gitárkoncertjeire is.

— *A KISZÖV-klub kisebbik helyiségéből már gitárfutatok hallatszanak, tíz-tizenöt fiatal ül körben, már vitatkoznak, később újra megkezdik a gitár. A legendás gitár, amelynek, úgy látszik, metamorfózisa is vannak.*

Domonkos László

A kollektív múlt és a személyes jelen

A Nagykunság és a Jász-ság népművészetének gazdag emlékeiből hozott el egy tárlatutazót a szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárába a Szolnok megyei Múzeumok igazgatósága. S a múlt e kincsei mellett kiállítást rendeztek a szolnoki *Baranyó Sándor festőművész* több mint hatvan olajfestményéből. A szegedi múzeum régi szándéka és következetes gyakorlata, hogy kapcsolatot keres az ország hasonló intézményeivel, kölcsönös bemutatásokat rendez, s ezzel nemcsak hasznos ismereteket nyújt, de összehasonlításokra is alkalmat nyújt és művészi eredményeket teremt.

SZOLNOK MEGYE NÉPMŰVÉSZETE címet viseli a folklórbemutató. Tulajdonképpen pontatlan meghatározás, hisz a magyar népművészet régiói nem mindig köthetők a jóval később meghúzott megyehatárokhoz. Így aztán a tárgyi néprajz e kincseit bemutatni tárlat is erőteljesebben köti a Nagykunság és a Jász-ság etnikai teréhez, mint a mai megyehatárokhoz. Nem véletlen, hogy érdőnek az áthatások, kapcsolódások a Kiskunság, a Hortobágy és a Dél-Alföld tárgyi kultúrájával.

Természetes módon határozza meg e tájegység népművészetét a természeti környezet és az ott kialakult életmód, azaz a környező Tisza egykori lapvidéke és a szilaj pásztorkodás. A szegedi bemutaton szinte minden területről kaphatunk hasznos információkat. Archiv fotók jelenítik meg a pásztorelet mozzanatait, viseletek, szerszámok, eszközök utalnak e különös, kiveszében levő életmódra. A vessző- és gyé-

kényfonás a víz melletti életre utal, a famunkák jellegzetessége, hogy kisméretűek, jórészt karcolt díszítések. Külön meg kell említenünk a mezőtúri és karcagi központtal kivirágzott népi fazekaskultúrát. Korszok, kancsók, bödönök, szilkék, butellák, talak és lánycérek mutatják be a gazdag forma-, motívum- és színvilágot. A tárlatot népi bútorok és viseletek, valamint himnuszok és szöttek teszik teljessé.

BARANYÓ SÁNDOR *izig-vevíg festészete* *Szolnokhoz kötődik*. A Zagyva és a Tisza találkozásánál született, 1939. és 44. között Szőnyi István tanítványa volt a Képzőművészeti Főiskolán, majd visszatért szülővárosába, és a szolnoki művésztelepen dolgozott. Első munkáival jó évtizede az algóli olajmező iródiában ismerkedtem meg, tudniillik a Nagyalföldi Köölaj- és Földgáztermelő Vállalat szolnoki központjával volt szocialista szerződése. Talán ő képviseli azt a fajta festészetet, amely leg-erőteljesebb szálakkal kapcsolódik a Koszta József nevével fémjelzett poszt-impressionista-expresszionista alföldi piktúrához. Öröke, apóloja és megújítója ezeknek a törekvéseknek témában, festői megoldásban egyaránt.

Lyka Károly fogalmazta meg: „...a szolnoki művésztelep fontos küldetését vállalt és teljesített. Régen, a Pettenkoffen korszakban a festők érdeklődése olyan elemekre irányult, amelyek az akkori Szolnokon még a falusiaságot képviselték. Amióta a mostani művésztelep főnáll... az Alföld lefestését fölvaltotta az Alföld megfestése... egy stílus kezd előttünk kibon-

Kiállítási napló

takozni, amelynek legfőbb jepei másutt nem, csak itt szülehetnek meg.” Ennek a kiteljesedésnek Baranyó Sándor a legreprezentatívabb képviselője. Festői tematikája három téma köré csoportosul, a csendélet, az alföldi táj és az itt élő ember. Ő maga így fogalmazta meg küldetését: „Amikor az ember vállalja az itt élő embereket, az nem annyit jelent, hogy most már röghöz kötött. A feladat: európai szinten létrehozni műveket igényességben, művészi megoldásban de úgy, hogy az a magyar tájból, a magyar emberből, a mi társadalmunkból viragozzék ki.”

Baranyó indulatos festő. Mindig személyes köze van az ábrázolt tájhoz, a kiválasztott virágokhoz, a modellül kiszemelt emberekhez. Ez az indulati töltés, ez a felfokozott expresszivitás adja festményeinek dinamikáját, színeinek vibrálását, erőteljes folthatasait. Mindezt a vastag, szinte már plasztikus faktúra, a széles esetkezelés még hatványozza is. Mély zöldök, kékek és barnák sűrűjéből, villanyszerűen tűnik föl a fehér, a sárga és a vörös szinte kottázható folttá. Olyan atmoszférikus festészet a Baranyóé, amely részint egy áttelt érzelmi és tudati állapotot tükröz, részint feltételezi, hogy a néző ezekből a kontúr nélküli foltokból az emlékezés során szerkesztesse meg a maga kép-elményét. Ellenpontozásai, pontosan kiszámított hangsúlyai jó vezetők a néző számára, aki ebből a vibráló szenvedélyes, zamatos festészetből könnyedén képes megalkotni saját érzelmi hullámzásának képi muzsikáit.

Tandi Lajos

Mindenki tartózkodott?

Nyugdíjba megy a zombói Gyümölcsös Szakszövetkezet elnöke, *Vass Zoltán*. Utódját tegnap, a szövetkezet közgyűlésén választották meg. A választás körülményei nem tanulságok nélkül valók.

A közgyűlés elején a jelölő bizottság elnöke ismertette a javaslatot: *Maróti Antalt*, a jelenlegi főmezőgazdást ajánlják elnöknek. A 38 éves szakember közel tíz éve dolgozik mostani munkahelyén. Zombón nevelkedett, édesapja a szakszövetkezet nyugdíjasa. Felsőfokú végzettséggel rendelkezik. A tagokkal a viszonya nem volt surlódásmentes: a bizottság vezetője szerint azért, mert igyekezett a munkafegyelmet megszilárdítani, illetve elfoglaltsága miatt nem ért rá elbeszélgetni a tagokkal. Ezen a magatartásán már változtatott, elvállalta a kertbarátkör vezetését. Végzetül bejelentette, hogy az illetékes járási és megyei szervek a javaslatot véleményezték és a jelölést támogatják.

A továbbiakban a vita néhány hozzászólással idézünk, lényegére rövidítve:

— En úgy képzeltem, a jelölést megelőző beszélgetésekben tényleg kíváncsiak a véleményemre. Hozzám már csak úgy jöttek oda, a főmezőgazdást jelölték, mit szólt hozzá. Hát ha nélkülöm is jelöltek, akkor semmit.

— A jelölő bizottság kifogástalan munkát végzett. (Moraj a tagok között.)

— Annyit emlegetik a nőpolitikát: hát most miért nem választunk nőt? Ha, is-ten nem adja, megválasztjuk a főmezőgazdást, megint csak férfi lesz. És egyáltalán: hogy van ez? Elmegy a régi elnök, de megmarad a vezetőségi tagnak. Te jössz az én helyemre, én meg a tiédre?

— Ha elmennek a jó szakemberek, tönkre megy a té-esz. Fölveri a gaz a gyü-

mölcsöst, magasabb lesz, mint a barackfák!

— Ebben nem a főmezőgazdász a hibás. A volt növényvédős dolgozott rosszul, de az már nincs a szakszövetkezetben.

(Megjegyzés a tagok közt: — Megszedte magát és odébbállt.)

— A növényvédős a főagronómusnak volt a beosztottja. Miért nem ellenőrizte a munkáját? Ő is felelős a hibáért. A fegyelmetlenség nem a kis melósoktól indult ki. Ha tényleg szakember a főmezőgazdász, nem hozta volna ide, ilyen talajra a bimbóskelt, ami aztán deficitet termelt. Ezért miért nem felelős? Kijelentette, magam hallottam, az ő fizetése akkor is ugyanannyi, ha ráfizetünk. Hát ilyen szemlélettel akarjuk elnöknek megválasztani? Ha mi, „kis senkik”, így gazdálkodnánk a sajátunkban, fölkelhetnénk magunkat.

(Megjegyzés a tagok közt: — Harminc százaléka cefrébe ment az almának. — Jobban szeretik pálinkaként.)

— Ezeket a károkat az időjárás okozta, tagtársak. (Megjegyzés: — Arra mindent rá lehet fogni.)

— En évekig dolgoztam együtt a főmezőgazdással, közelről ismerem őt. Allítom, hogy jó szakember és jó munkatárs, javasolom elnöknek. Ha majd mindenki úgy megismeri, mint én, igazat adnak nekem.

— Miért mindig csak egy embert jelölnek? Így nem is választás a választás.

— En is javaslom, hogy több közül lehessen választani. A főagronómusnak esakugyan kell a felsőfokú végzettség, mert ő a szakmai irányító. De elnöknek, szerintem, érettségivel is megfélemlhet valaki, ha a tagság alkalmasnak találja.

A vitában tovább kellett volna lépni. A főmezőgazdász ellenlábasai azonban nem javasoltak nevet. Feltehetően, mert nem is tudtak.

Egy fiatalember egymondatos hozzászólásában pontosan megfogalmazta:

— Nincs a teremben olyan ember, aki el merné vállalni, hogy a főagronómus mellé fölvegyék a jelölő listára. Vass Zoltán, a leköszönő elnök azt mondta: gondolja meg mindenki, mit csinál a szavazáson, ne egy-két sértegetés irányítsa a közhangulatot!

— Ez a kis szakszövetkezet csak addig önálló, míg házon belül irányítani tudjuk a sorsát. Gondoljanak arra, az üllésiek is addig vitáztak, míg hozzácsapták őket Forráskúthoz.

(Megjegyzés a tagok közt: — Jobban is jártak!)

— Ki szavaz arra, hogy Maróti Antalt fölvegyük a jelölő listára?

A kezek többsége a magasba emelkedett.

— *Ellenszavazat? Egyetlen egy volt.*

— *Tartózkodott?*

(Megjegyzés a tagok közt: — Mindenki tartózkodott.)

Idős emberrel beszélgettem a vita után, tőle hallottam:

— Az egyesülés után hátrébe szorultak egyes vezetők, ők szítják ezt a tüzet. A főagronómus itt mindenki ismeri: ismerik a hibáit is. A faluban nincs más jelölt, aki szóba jöhetne. Ha pedig messziről hoznak elnököt, azt senki sem ismeri. Sem mellette, sem ellene nem tudnak szólni. Az még nagyobb kockázat lenne. A szakszövetkezetben ugyanis a kisgazdaságban dolgozik a tagok többsége. Szántani, vetni, metszeni eddig is nekünk kellett, ezután is nekünk kell, akárcsak az elnök. Maróti Antalt 514 szavazásra jogosult tagból 389-en találták alkalmasnak az elnöki tisztség betöltésére. Előtte a feladat, hogy a vita tanulságait munkájában, a tagokhoz való viszonyában hasznosítva eredményesen vezesse tovább a gazdaságot.

Tanács István

Napirenden

A munkaegészségügy

A nők és az egészségügyi foglalkozási ártalmak címmel tudományos tanácskozás kezdődött kedden, tegnap Budapesten. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) háromnapos szakértői értekezletét az Országos Munka- és Üzemegészségügyi Intézet rendezte, s arra számos európai országból érkeztek kutatók. A szakemberek a WHO munkaterve alapján tekintik át a dolgozó nők egészségvédelmének helyzetét, a munkahelyi ártalmak megszüntetésére irányuló tennivalókat, különös tekintettel arra, hogy az utóbbi évtizedekben jelentősen változott a nők szerepe a természetben. Nem egy európai országban a nők foglalkoztatási aránya elérte a 80-90 százalékot, néhol a munkakörülmények azonban ezzel nem tartottak lépést, sok ezeken egészségükre káros munkakörben dolgoznak, s több európai államban az egészségüket védő jelenlegi törvények, rendeletek korszerűsítésre, továbbfejlesztésre szorulnak. A tanácskozás ehhez kíván hozzájárulni a nők munkahelyi egészségügyi problémáinak feltérképezésével, a jellemző foglalkozási ártalmak meghatározásával, s a munkaegészségügyi intézményhálózatban rejlő lehetőségek feltárásával. Mindezek alapján a résztvevők ajánlásokat dolgoznak ki, amelyekkel a WHO segítheti majd a tagországok egészségügyi szolgálatait a munkaegészségügyi ellátás javításában, a

gyógyító-megelőző tevékenységben.

Az értekezlet megnyitóján dr. Zsögön Eva, az Országos Munka- és Üzemegészségügyi Intézet főigazgatója köszöntötte a résztvevőket, majd dr. Medve László egészségügyi államtitkár mondott megnyitói beszédet. A többi között utalt arra, hogy hazánkban is a társadalom nagy figyelmét, összhangolt intézkedések sorozatát igényli a nők munkavállalásával kapcsolatos problémák megoldása, az egészségügyi, munkavédelmi gondoskodás megszervezése. Így például társadalmunk egyik jelentős vívmánya a gyermekgondozási segély megteremtése, e gyakorlat azonban kedvező hatása mellett egyéni gondokat, a

munkahelyről való hosszas távolmaradás nehézségeit is magával hozta. Ezért is szerepel a tervek között a *segély rendszerének korszerűsítése*, így például a csökkentett idejű munkavállalás lehetősége. Szólt arról is, hogy Magyarországon évtizedek óta *jogszállások* szolgálgják a nők megfelelő munkakörülményeit, ám e rendelkezések maradéktalan megvalósítása, betartatása még szerteágazó feladatsort jelent a mindennapokban. Ebben az állami egészségügyi szolgálat szorosan együttműködik a szakszervezetekkel is.

A megnyitótólén felszólalt dr. Mosztafa el Batawi, az Egészségügyi Világszervezet genfi központjának munkaegészségügyi igazgatója is. (MTI)

Jakab Sándor látogatása Szentesen

Tegnap délelőtt Szentesre látogatott *Jakab Sándor*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a SZOT főtitkár helyettese, dr. Agoston József, az SZMT vezető titkára kíséretében. A vendégeket a városi pártbizottság épületében *Labádi Sándor* első titkár fogadta és rövid tájékoztatást adott a város gazdasági, társadalmi életéről. Ezt követően a Kontakta-gyárban folytatódott a

program, ahol az üzem gazdasági, politikai vezetőivel találkoztak.

Kora délután mintegy 300 főnyi hallgatóság előtt *Jakab Sándor* pártnapi előadást tartott időszerű bel-és külpolitikai kérdésekről, hazánk gazdasági feladatairól. Az előadó ezután gyárlátogatáson vett részt, és eszmecsere-t folytatott az üzemben folyó szakszervezeti munkáról is;